

УДК 657.471.1

Реслер М. В.

marynaresler@gmail.com,

ORCID ID: 0000-0002-3787-9472, Scopus Author ID: 57202209982

д.е.н., професор, декан факультету економіки, управління та інженерії,
Мукачівський державний університет, м. Мукачєво

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ВИТРАТ НА АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Анотація. Сучасні автотранспортні підприємства функціонують в умовах високої конкуренції, постійного зростання цін на паливо та технічне обслуговування, а також посилення вимог щодо якості логістичних послуг. Інтегруючи цифрові технології та дані в режимі реального часу, автомобільні компанії можуть оптимізувати розподіл ресурсів, зменшити відходи та підвищити конкурентоздатність у динамічному галузевому середовищі. У таких умовах особливої актуальності набуває впровадження ефективної системи управлінського обліку та контролю витрат як основи для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, забезпечення рентабельності перевезень та стійкості бізнесу загалом. Метою цього дослідження є аналіз ролі управлінського обліку та систем контролю витрат у діяльності автотранспортних підприємств, а також визначення напрямів їх удосконалення з урахуванням сучасних економічних реалій та технологічних можливостей. У процесі дослідження виявлено ключові завдання управлінського обліку в автотранспортній сфері, включаючи планування, калькулювання собівартості перевезень, контроль за виконанням бюджетів та аналіз відхилень. Особливу увагу приділено виявленню факторів, що впливають на рівень витрат, таких як організація маршрутів, технічний стан автопарку, рівень завантаження транспорту та ефективність використання ресурсів. Проведений аналіз показав, що інтеграція автоматизованих систем управління, GPS-моніторингу, цифрових платформ для розрахунків та аналітики значно підвищує точність та оперативність облікових даних, знижує вплив людського фактора та сприяє ефективному контролю над витратами. Перспективи подальшого розвитку управлінського обліку та контролю витрат на автотранспортних підприємствах пов'язані з цифровізацією, переходом до інтегрованих ERP-систем, впровадженням методів прогнозування аналітики та розвитком культури економічного мислення на всіх рівнях управління. Все це дозволяє формувати більш стійку та конкурентоспроможну модель управління транспортним бізнесом.

Ключові слова: управлінський облік, контроль, витрати, автотранспортні підприємства.

Resler Maryna

marynaresler@gmail.com,

ORCID ID: 0000-0002-3787-9472, Scopus Author ID: 57202209982

Doctor of Economics, Professor, Dean of the Faculty of Economics,
Management and Engineering, Mukachevo State University, Mukachevo

MANAGERIAL ACCOUNTING AND COST CONTROL IN MOTOR TRANSPORT ENTERPRISES

Abstract. Modern motor transport enterprises operate in conditions of high competition, constant growth of prices for fuel and maintenance, as well as increased requirements for the quality of logistics services. By integrating digital technologies and real-time data, motor transport enterprises can optimize resource allocation, reduce waste, and increase competitiveness in a dynamic industry environment. In such conditions, the implementation of an effective system of managerial accounting

and cost control becomes particularly relevant as a basis for making sound managerial decisions, ensuring the profitability of transportation and the sustainability of the business as a whole. The purpose of this study is to analyze the role of managerial accounting and cost control systems in the activities of motor transport enterprises, as well as to identify areas for their improvement, taking into account modern economic realities and technological capabilities. In the process of the study, key tasks of managerial accounting in the motor transport sector were identified, including planning, calculating the cost of transportation, monitoring budget implementation and analyzing deviations. Particular attention was paid to identifying factors that affect the level of costs, such as route organization, technical condition of the fleet, the level of transport loading and the efficiency of resource use. The analysis showed that the integration of automated management systems, GPS monitoring, digital platforms for calculations and analytics significantly increases the accuracy and efficiency of accounting data, reduces the impact of the human factor and contributes to effective control over costs. The prospects for further development of managerial accounting and cost control at motor transport enterprises are associated with digitalization, the transition to integrated ERP systems, the introduction of predictive analytics methods and the development of a culture of economic thinking at all levels of management. All this allows you to form a more sustainable and competitive model of transport business management.

Keywords: managerial accounting, control, costs, motor transport enterprises.

JEL Classification: M49, M41, L81

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2025-45-07>

Постановка проблеми. Управлінський облік на автомобільних підприємствах відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової прозорості, ефективності витрат та прийнятті обґрунтованих рішень. Він передбачає систематичне відстеження та аналіз виробничих витрат, рівня запасів, продуктивності праці та операційних витрат. За допомогою таких інструментів, як бюджетування, калькулювання стандартних витрат та аналіз відхилень, управлінський облік допомагає контролювати витрати та оцінювати результати діяльності. Механізми контролю, такі як внутрішній аудит і ключові показники ефективності (КПІ), допомагають виявити неефективність і відхилення від планів. Інтегруючи цифрові технології та дані в режимі реального часу, автомобільні компанії можуть оптимізувати розподіл ресурсів, зменшити відходи та підвищити конкурентоздатність у динамічному галузевому середовищі. Автотранспортні підприємства працюють у динамічному середовищі, що характеризується коливанням цін на паливо, витрат на технічне обслуговування та регуляторних вимог. Ефективний управлінський облік та контроль має вирішальне значення для цих підприємств з метою моніторингу витрат, оптимізації розподілу ресурсів та підтримання прибутковості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управлінського обліку витрат та

шляхи їх вдосконалення розглядали чимало науковців, серед яких Гончаров В. М. [3], Рясних Є. Г. [6], Пархоменко Л. А. [8], Струк Н. С. [9], Хмелевська А. В. [7] та ін. Проте, досліджуючи наукові напрацювання вчених, варто сказати, що окремі питання стосовно управлінського обліку витрат потребують подальшого ґрунтовного опрацювання, особливо в напрямку організації та шляхів покращення обліку для автотранспортних підприємств з пасажирських перевезень.

Питання теорії контролю суб'єктів господарювання різних видів діяльності досліджували такі вітчизняні вчені, як: С. Ф. Голов, В. А. Дерій [3], А. Г. Богач, Є. В. Крикавський, О. В. Карпенко, Я. Д. Крупка, П. О. Куцик, Л. Г. Медвідь [8], М. С. Пушкар, О. Є. Кузьмін, О. М. Сумець [10], О. І. Пилюпенко [9], В. П. Савчук, Л. В. Каленчук [4], А. В. Левкович [5; 8], Р. О. Мадяр [6], Л. М. Малярець [7] та ін.

Водночас питання організації внутрішнього контролю витрат транспортних підприємств вивчені недостатньо, що й обумовило мету дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз ролі управлінського обліку в удосконаленні контролю витрат на транспортних підприємствах. Воно спрямоване на виявлення ефективних облікових інструментів і стратегій, які підвищують фінансову

ефективність, оптимізують використання ресурсів і підтримують прийняття обґрунтованих управлінських рішень у динамічному операційному середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та розкриття такої інформації у фінансовій звітності регулюють НП(С)БО 16 «Витрати» [1], НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (в частині визначення терміна) [2] та деякі інші.

НП(С)БО 16 трактує витрати як зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [1].

Структура витрат автотранспортних підприємств характеризується поєднанням постійних та змінних витрат, на які значною мірою впливають масштаби діяльності, розмір автопарку та інтенсивність обслуговування. Розуміння цієї структури є важливим для ефективного управління витратами, ціноутворення та прибутковості. Основні категорії витрат включають наступне:

1. Витрати на паливо. Часто найбільші змінні витрати, на які впливають ціни на паливо, – довжина маршруту та манера водіння.

2. Витрати на оплату праці. Заробітна плата, пільги та навчання водіїв і технічного персоналу.

3. Технічне обслуговування та ремонт. Регулярне обслуговування та позаплановий ремонт транспортних засобів для забезпечення надійності автопарку.

4. Амортизація. Поступова втрата вартості транспортного засобу, що відображає знос та старіння.

5. Страхування та податки. Обов'язкове страхування транспортних засобів, дорожні збори та витрати на ліцензування.

6. Адміністративні та накладні витрати. Офісні операції, ІТ-системи та управлінські витрати.

7. Шини та запасні частини. Регулярна заміна витратних матеріалів та компонентів.

Чітке розуміння цих компонентів дозволяє підприємствам впроваджувати заходи контролю витрат та оптимізувати операції (табл. 1).

Методи управлінського обліку являють собою систему інструментів та методів, що використовуються для збору, аналізу та інтерпретації фінансової та операційної інформації для ефективного прийняття внутрішніх рішень. Їхня основна мета – підтримка управлінських функцій, таких як планування, контроль, оцінка та оптимізація бізнес-процесів.

Одним із фундаментальних методів є стандартне калькулювання собівартості, яке

Таблиця 1

Основні категорії витрат на автотранспортних підприємствах

Категорія витрат	Приклади / Складові
1. Паливно-мастильні матеріали	Дизель, бензин, газ, мастила, охолоджувальні рідини
2. Витрати на оплату праці	Зарплата водіїв, механіків, логістів, обслуговуючого персоналу
3. Амортизація	Знос рухомого складу, обладнання, будівель
4. Ремонт і техобслуговування	Планові ТО, поточний і капітальний ремонт, запчастини
5. Шини та акумулятори	Закупівля, заміна, ремонт шин і акумуляторів
6. Податки і збори	Транспортний податок, плата за землю, акциз, екологічний збір
7. Страхування	Обов'язкове страхування (ОСЦПВ), КАСКО, страхування персоналу
8. Адміністративні витрати	Канцелярія, зв'язок, комунальні послуги, зарплата адміністрації
9. Витрати на диспетчеризацію	Програмне забезпечення, GPS-системи, послуги зв'язку
10. Витрати на оренду	Оренда офісу, стоянки, гаражів або території
11. Витрати на сертифікацію	Перевірка тахографів, проходження техогляду, сертифікація водіїв і транспортних засобів
12. Витрати на маркетинг (за потреби)	Реклама, брендування транспорту, просування послуг

передбачає встановлення заздалегідь визначених витрат на продукцію або послуги та порівняння їх з фактичними витратами. Аналіз відхилень між стандартними та фактичними витратами допомагає виявити неефективність та області для покращення. Цей метод особливо корисний на виробничих та транспортних підприємствах.

Калькулювання собівартості на основі діяльності (ABC) – це ще один важливий підхід, який призначає непрямі витрати на продукцію або послуги на основі їх фактичного споживання ресурсів. На відміну від традиційного розподілу витрат, ABC надає точнішу інформацію про витрати, особливо в складних середовищах з різноманітними операціями та факторами витрат.

Маржинальне калькулювання собівартості зосереджується на змінних витратах та їхньому впливі на прийняття рішень, таких як ціноутворення, асортимент продукції або аутсорсинг. Воно допомагає визначити маржу внеску та оцінити прибутковість різних варіантів.

Бюджетування та прогнозування є важливими для фінансового планування та моніторингу ефективності. Ці методи передбачають встановлення фінансових цілей та прогнозування майбутніх результатів на основі історичних даних, ринкових тенденцій та стратегічних цілей. Аналіз відхилень використовується для оцінки ефективності порівняно з бюджетними показниками.

Аналіз «витрати-обсяг-прибуток» (CVP) дозволяє керівництву зрозуміти взаємозв'язок між витратами, обсягом продажів та прибутком, допомагаючи в аналізі точки беззбитковості та сценарному плануванні.

У сучасній практиці цифрові технології, такі як ERP-системи та платформи бізнес-аналітики, розширюють застосування цих методів, надаючи дані в режимі реального часу, автоматизацію та розширену аналітику. Загалом вибір методу залежить від розміру підприємства, галузі, цілей та доступних даних.

Швидкий розвиток цифрових технологій суттєво вплинув на сферу управлінського обліку та контролю, особливо в галузях з високою операційною складністю, таких як автотранспорт. Використання сучасних цифрових інструментів підвищує точність, ефективність та аналітичну глибину облікових процесів, дозволяючи транспортним підприємствам оперативного реагувати на внутрішні та зовнішні виклики.

Однією з основних технологій є системи планування ресурсів підприємства (ERP), які інтегрують усі функціональні області – бухгалтерський облік, логістику, управління автопарком, управління персоналом та закупівлі – в єдину платформу. Системи ERP забезпечують централізований доступ до даних, покращують узгодженість даних та сприяють автоматизованій звітності, що життєво важливо для ефективного контролю витрат та прийняття рішень.

Системи GPS-відстеження та телематики широко використовуються для моніторингу витрати палива, поведінки водія, стану транспортних засобів та ефективності маршруту. Ці інструменти дозволяють контролювати змінні витрати в режимі реального часу та підтримують своєчасне профілактичне обслуговування, тим самим зменшуючи витрати на простої та ремонт.

Системи управління паливом надають детальну аналітику щодо закупівель та використання палива, допомагаючи виявляти крадіжки, витоки або неефективність. Інтеграція з бухгалтерським програмним забезпеченням забезпечує точний розподіл витрат за транспортним засобом, маршрутом або водієм.

Платформи бізнес-аналітики (BI), такі як Power BI та Tableau, дозволяють візуалізувати ключові показники ефективності (KPI), аналізувати тенденції та прогнозувати. Ці інструменти підтримують управління в сценарному плануванні, бюджетуванні та оцінці ефективності.

Впровадження цифрових інструментів вимагає навчання персоналу та забезпечення якості даних. Однак їхні переваги – підвищена прозорість, контроль витрат та стратегічне передбачення – є важливими для сталого розвитку автотранспортних підприємств у конкурентному середовищі.

Ефективне управління витратами має вирішальне значення для успіху та сталого розвитку будь-якої організації. Однак підприємства часто стикаються з численними труднощами у впровадженні та підтримці ефективних стратегій контролю витрат. Однією з головних перешкод є брак точних та своєчасних даних. Без достовірної фінансової інформації важко визначити області перевитрат або прийняти обґрунтовані рішення щодо розподілу ресурсів.

Ще однією значною проблемою є прогнозування та бюджетування. Ринкові умови,

інфляція та перебої в ланцюжку поставок можуть ускладнити точне прогнозування майбутніх витрат. Ця невизначеність часто призводить або до переоцінки витрат, що спричиняє неефективне використання капіталу, або їх недооцінку, що призводить до дефіциту бюджету.

Опір змінам також перешкоджає ефективному управлінню витратами. Працівники та керівництво можуть неохоче впроваджувати нові технології чи методи економії коштів через страх перед невідомим або уявні загрози безпеці зайнятості. Цей опір може завадити організаціям оптимізувати свою діяльність та скоротити непотрібні витрати.

Крім того, узгодження стратегій управління витратами із загальними бізнес-цілями не завжди є простим. Відділи можуть працювати ізольовано, зосереджуючись на власних бюджетних обмеженнях, а не на стратегічних пріоритетах організації. Така неузгодженість може призвести до конфлікту інтересів та неефективних витрат.

Нарешті, глобальні операції створюють складність через різні правила, коливання валютних курсів та культурні фактори, які впливають на звички витрачання. Управління витратами в кількох регіонах вимагає індивідуальних підходів та місцевого досвіду, що може навантажувати ресурси та збільшувати адміністративне навантаження.

Подолання таких викликів вимагає сильного лідерства, прозорої комунікації та інтеграції сучасних фінансових інструментів; це дозволяє приймати рішення на основі даних та сприяє розвитку культури економічної свідомості в усій організації.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Управлінський облік та контроль витрат на підприємствах автотранспортної галузі відіграють вирішальну роль у підвищенні ефективності, оптимізації ресурсів та досягненні фінансової стійкості. В умовах зростання конкуренції, нестабільності цін на паливо, високих вимог до якості послуг і витрат, що збільшуються, підприємствам потрібен гнучкий і точний механізм для оцінки та управління своїми витратами.

Основним завданням управлінського обліку в автотранспортних підприємствах є надання актуальної, достовірної та деталізованої інформації для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. На відміну

від бухгалтерського обліку, орієнтованого на зовнішню звітність, управлінський облік служить внутрішнім потребам підприємства: планування, контролю, аналізу та прогнозування діяльності.

Контроль витрат дозволяє відстежувати ефективність використання ресурсів на всіх етапах виробничого процесу – від планування маршрутів та витрат палива до обслуговування автопарку та логістичних операцій. Одним із ключових інструментів є калькулювання собівартості перевезень, що дозволяє визначити прибутковість кожного рейсу, маршруту чи напрямку бізнесу. Також важливі бюджетування, нормативний та оперативний контроль, що дозволяє своєчасно виявляти відхилення та вживати коригуючих заходів.

Однак на практиці впровадження ефективної системи управлінського обліку та контролю витрат супроводжується низкою труднощів. Це може бути пов'язане з нестачею кваліфікованого персоналу, відсутністю єдиної методики обліку, слабкою автоматизацією процесів або недостатньою мотивацією персоналу до зниження витрат.

Перспективи розвитку даної сфери в автотранспортних підприємствах пов'язані з цифровою трансформацією. Автоматизовані системи обліку, GPS-моніторинг, системи аналітики та машинного навчання дозволяють оперативно збирати та аналізувати дані, мінімізувати людський фактор, прогнозувати витрати та виявляти зони втрат. Використання бізнес-аналітики сприяє прийняттю більш точних та обґрунтованих управлінських рішень.

Таким чином, управлінський облік та контроль витрат – це не просто інструмент управління фінансами, а стратегічний ресурс, здатний підвищити конкурентоспроможність автотранспортного підприємства. У майбутньому важливу роль відіграватимуть інтеграція цифрових рішень, підвищення кваліфікації персоналу та розвиток культури ощадливого виробництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дерій В., Гуменна-Дерій М., Кручак Л. Контроль за витратами та економією ресурсів у процесі логістичної діяльності будівельних підприємств: методика, організація. *Вісник економіки*. 2021. Вип. 1. С. 111–127. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.01.111>

2. Каленчук Л. В. Організація системи внутрішнього контролю логістичних витрат як елемент стратегії виходу промислових підприємств на ринки ЄС. *Ефективна економіка*. 2018. № 3 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6175>

3. Левкович А. В. Облік і внутрішній контроль в управлінні логістичними витратами виробничих підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Львів, 2018. 21 с. URL: chromeextension://efaidnbmninnibpcapjpcgclclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fwww.lute.lviv.ua%2Ffileadmin%2Fwww.lac.lviv.ua%2Fdata%2Fpidrozidily%2FAspirantura%2FRady%2FSpec_vchena_rada%2FDysertacii%2F2018_06%2FLevkovych_Avtoreferat.pdf&clen=457320

4. Мадяр Р. О. Контроль логістичної діяльності на підприємствах в умовах глобалізації. *Економіка та держава*. 2018. № 12. С. 31–34. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2018/8.pdf

5. Малярець Л. М., Матвієнко-Біляєва Г. Л. Формалізація задач контролінгу логістичної діяльності підприємства : монографія. Харків : ВД «ХНЕУ», 2010. 227 с.

6. Медвідь Л. Г., Левкович А. В. Управлінський облік витрат в системі управління логістичною діяльністю підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. № 3. С. 85–93.

7. Пилипенко О. І. Інтеграція бухгалтерського обліку та логістичної стратегії в управлінні підприємством. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту : зб. наук. пр.* 2022. № 1–2. С. 32–38.

8. Сумець О. М. Теоретико-методологічні засади логістичної діяльності підприємств агропродовольчого комплексу : монографія. Харків : КП «Міська друкарня», 2015. 543 с.

9. Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 (зі змінами і доповненнями). *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

10. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 (зі змінами і доповненнями). *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

11. Внутрішній економічний механізм підприємства : навчальний посібник / В. М. Гончаров, Н. В. Касьянова, Н. В. Вецепура та ін. Донецьк : СПД Купріянов В.С., 2007. 284 с.

12. Рясних С. Г., Рудніченко С. М. Необхідність та проблеми впровадження бюджетування накладних витрат на сучасних підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2014. № 5 (23). С. 156–162.

13. Хмелевська А. В. Облікова систематика іншої операційної діяльності промислового підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 6 (1). С. 99–104.

14. Пархоменко Л. А., Малюга Л. М., Фротер О. С., Нижник І. О. Методи обліку та управління операційними витратами. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 50–54. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.1.50>

15. Струк Н. С., Гармаш Х. П. Шляхи удосконалення організації обліку невиробничих операційних витрат підприємства у контексті формування статусу надійного ділового партнера на ринку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 14. С. 288–292. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_14_67

REFERENCES

1. Derii V., Humenna-Derii M. and Kruchak L. (2021), Kontrol za vytratamy ta ekonomiiu resursiv u protsesi lohystychnoi diialnosti budivelnykh pidpryiemstv: metodyka, orhanizatsiia, *Visnyk ekonomiky*, vyp. 1, s. 111–127. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.01.111>

2. Kalenchuk, L. V. (2018), Orhanizatsiia systemy vnutrishnoho kontroliu lohystychnykh vytrat yak element stratehii vykhodu promyslovykh pidpryiemstv na rynky YeS, *Efektivna ekonomika*, №3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6175>

3. Levkovych, A. V. (2018), Oblik i vnutrishnii kontrol v upravlinni lohystychnymy vytratamy vyrobnychykh pidpryiemstv: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: spets. 08.00.09 “Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audyt (za vydamy ekonomichnoi diialnosti)”, Lviv, 21 s., available at: https://www.lute.lviv.ua/.../Levkovych_Avtoreferat.pdf

4. Madiar, R. O. (2018), Kontrol lohystychnoi diialnosti na pidpryiemstvakh v umovakh hlobalizatsii, *Ekonomika ta derzhava*, № 12, s. 31–34, available at: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2018/8.pdf

5. Maliarets, L. M. and Matviienko-Biliaieva, H. L. (2010), Formalizatsiia zadach kontrolinhu lohystychnoi diialnosti pidpryiemstva: monohrafiia, VD “KhNEU”, Kharkiv, 227 s.

6. Medvid, L. H. and Levkovych, A. V. (2017), Upravlinskyi oblik vytrat v systemi upravlinnia lohystychnoiu diialnistiu pidpryiemstva, *Problemy*

teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu, № 3, s. 85–93.

7. Pylypenko, O. I. (2022), Intehratsiia bukhhalterskoho obliku ta lohistrychnoi stratehii v upravlinni pidpriemstvom, *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu*, № 122, s. 32–38.

8. Sumets, O. M. (2015), Teoretyko-metodolohichni zasady lohistrychnoi diialnosti pidpriemstv ahroprodovolchoho kompleksu: monohrafiia, KP “Miska drukarnia”, Kharkiv, 543 s.

9. Pro zatverdzhennia Natsionalnoho Polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku № 16 “Vytraty”: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31.12.1999 r. № 318 (zi zminamy i dopovnennyamy), *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy*, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

10. Pro zatverdzhennia Natsionalnoho polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku 1 “Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti”: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.02.2013 № 73 (zi zminamy i dopovnennyamy), *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

11. Vnutrishnii ekonomichni mekhanizm pidpriemstva: navchalnyi posibnyk / Honcharov V. M.,

Kasiianova N. V., Vetsepura N. V. ta in. (2007), SPD Kupriianov V. S., Donetsk, 284 s.

12. Riasnykh, Ye. H. and Rudnichenko, Ye. M. (2014), Neobkhdnist ta problemy vprovadzhennia biudzhetuвання nakladnykh vytrat na suchasnykh pidpriemstvakh, *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, № 5 (23), s. 156–162.

13. Khmelevska, A. V. (2009), Oblikova systematyka inshoi operatsiinoi diialnosti promyslovoho pidpriemstva, *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, № 6(1), s. 99–104.

14. Parkhomenko, L. A. Maliuha, L. M. Froter, O. S. and Nyzhnyk, I. O. (2022), Metody obliku ta upravlinnia operatsiinykh vytratamy, *Ekonomika ta derzhava*, № 1, s. 50–54. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.1.50>

15. Struk, N. S. and Harmash, Kh. P. (2015), Shliakhy udoskonalennia orhanizatsii obliku nevyrobnychykh operatsiinykh vytrat pidpriemstva u konteksti formuvannia statusu nadiinoho dilovoho partnera na rynku, *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Ekonomika i menedzhment*, vyp. 14, s. 288–292, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_14_67

*Стаття надійшла до редакції
28 березня 2025 р.*